

NOKUTs utredninger og analyser

Studentenes tilfredshet med praksis

Analyse av data fra Studiebarometeret 2018

Del av prosjektet Operasjon praksis 2018–2020

Mai 2019

NOKUTs arbeid skal bidra til at samfunnet har tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning og fagskoleutdanning, samt godkjent høyere utenlandsk utdanning. Med rapportserien "NOKUTs utredninger og analyser" vil vi bidra til økt kunnskap om forhold innenfor høyere utdanning og fagskoleutdanning som har betydning for kvaliteten i studiene og gi økt kunnskap om forhold knyttet til godkjenning av utenlandsk utdanning i Norge. Data til rapportene får NOKUT gjennom våre faste spørreundersøkelser som Studiebarometeret, Underviserundersøkelsen og andre egeninitierte undersøkelser. Informasjon hentes også fra intervjuer, litteraturstudier, registre og portaler. I tillegg bruker vi resultater fra vår evaluerings-, akkrediterings- og godkjenningsevirsomhet.

Vi håper at analysene og resultatene våre kan være nyttige i arbeidet med godkjenning av utenlandsk utdanning og gi ideer og stimulans til lærestedenes arbeid med å kvalitetssikre og videreutvikle utdanningstilbudene.

Tittel:	Studentenes tilfredshet med praksis
Forfatter(e):	Kjersti Stabell Wiggen
Dato:	06.05.2019
Rapportnummer:	8-2019
ISSN-nr	1892-1604

Forord

En rekke aktører fremhever økt bruk av praksis som læringsform for å sikre arbeidslivsrelevans. Flere utdanninger og institusjoner som tradisjonelt ikke har hatt praksis ønsker å tilby dette. Gjennom tilsyn, evalueringer, undersøkelser og andre prosjekter som NOKUT og andre har gjennomført, ser vi imidlertid at praksis har mange utfordringer når det gjelder kvalitetssikring og -utvikling.

NOKUT har derfor satt i gang et prosjekt knyttet til praksis som vi kaller «Operasjon praksis». Gjennom prosjektet ønsker vi å bidra til å rette oppmerksomhet mot aktuelle utfordringer og gode praksiser, sammenstille kunnskap om faktorer som er viktige for å lykkes med praksis og skape arenaer der sentrale aktører kan dele erfaringer og kunnskap.

I denne analysen ser vi på studentenes opplevelser med ulike sider av praksis ut i fra hvordan de har svart på spørsmål om praksis i Studiebarometeret 2018. Vi ser også på sammenhengen mellom tilfredshet med praksis og opplevelsen av tilknytning til arbeidslivet. Dette er et ledd i å samle, systematisere og dele et kunnskapsgrunnlag knyttet til praksis.

Ytterligere rapporter fra prosjektet er tilgjengelige på <https://www.nokut.no/operasjon-praksis-2018-2020>.

Sammendrag

I denne analysen ser vi nærmere på resultatene fra Studiebarometeret 2018 når det gjelder studentenes tilfredshet med praksis. Studiebarometeret er en nasjonal undersøkelse som går til alle studenter på 2. og 5. studieår ved alle høyskoler og universiteter i Norge. Spørreskjemaet er organisert i spørsmålsbatterier etter tema, og studentene spørres om synspunkter på f.eks. studie- og læringsmiljø, undervisning, tilbakemelding og veiledning, læringsutbytte, tilknytning til arbeidslivet og praksis. Litt over 9 000 respondenter har svart på de syv spørsmålene som utgjorde praksisbatteriet.

I Studiebarometeret beregnes det en indeks for de fleste spørsmålsbatteriene. Indeksverdien er gjennomsnittscoren av hvert av spørsmålene i batteriet. Indeksverdien for praksis var 3,5 (på en skala fra 1 til 5, der 5 er mest positivt) på nasjonalt nivå i 2018, og det er en del lavere enn flesteparten av de andre indeksene i Studiebarometeret. Studentene er med andre ord noe mindre tilfreds med praksis enn med andre forhold ved studieprogrammet.

Dersom man ser på de syv spørsmålene om praksis som studentene ble bedt om å ta en stilling til, viser resultatene at studentene er mest tilfreds med det faglige utbyttet av praksis. En stor andel er også godt tilfreds med tilbakemeldingene underveis i praksis og hvordan erfaring fra praksis brukes som grunnlag for diskusjon/refleksjon i undervisningen. Tilfredshet med kommunikasjonen mellom institusjon og praksissted og forberedelse på praksisopplæringen kommer svakest ut. Studentenes tilfredshet med hvordan høyskolen/universitetet organiserte praksisopplæringen er også lav.

I sum kan disse resultatene tyde på at studentene er tilfreds med det faglige utbyttet av praksis, mens de er noe mindre tilfreds med det mer organisatoriske knyttet til praksis.

Blant noen av utdanningstypene med obligatorisk praksis er det et stort sprik i studentenes tilfredshet med praksis. Studentene på odontologi og politi har høyest gjennomsnittsverdi på indeksen for praksis (4,0). Blant andre utdanningstyper med obligatorisk praksis ligger for eksempel utdanninger innen medisin og sykepleie på 3,6, barnehage 3,5, sosialfag 3,4 grunnskole 3,2 og farmasi 3,0 på indeksen for praksis.

Det er gjennomgående for alle utdanningstypene at det er en høy gjennomsnittsverdi på spørsmål om «De faglige utfordringene i praksisopplæringen». Dette er et tegn på at til tross for eventuelt andre utfordringer virker studentene – uavhengig av utdanningstype – til å ha et faglig utbytte av praksisopplæringen.

Analysen viser at studentene som har hatt praksis også opplever en sterkere tilknytning til arbeidslivet. Dette gjelder uavhengig av utdanningstype og om man har obligatorisk eller frivillig praksis. Likevel opplever studentene i liten grad at det legges til rette for at man kan knytte kontakter i arbeidslivet selv om de som har hatt praksis opplever dette i noe større grad enn de som ikke har hatt praksis.

Analysen er en del av NOKUTs prosjekt Operasjon Praksis og er et ledd i å samle, systematisere og dele et kunnskapsgrunnlag knyttet til praksis. Analysen kan ses i sammenheng med andre rapporter publisert i prosjektet: <https://www.nokut.no/operasjon-praksis-2018-2020>

Innhold

1	Bakgrunn	1
2	Om Studiebarometeret	1
3	Spørsmålene om praksis.....	2
4	Tilfredshet med praksis.....	3
5	Politistudenter mest tilfreds med praksis	7
6	Store variasjoner mellom utdanningstyper på samme institusjon.....	9
7	Noen studieprogrammer har mer tilfredse studenter enn andre	12
8	Har tilfredshet med praksis betydning for overordnet tilfredshet med studieprogrammet?	13
9	Større grad av tilknytning til arbeidslivet for dem som har hatt praksis.....	15
10	Oppsummering	17
	Referanser	19

1 Bakgrunn

Høyere utdanning og arbeidslivsrelevans har stått høyt på agendaen de siste årene (Billett et al. 2018; Hole et al. 2018). Det er et tydelig press fra både politikere og samfunnet for øvrig når det gjelder en økning eller tydeliggjøring av utdanningenes relevans. Dette er ikke minst tydelig gjennom den kommende stortingsmeldingen om arbeidslivsrelevans med vekt på praksis¹.

Praksis er ofte en del av forslaget til løsning på den opplevde eller faktiske mangelen på arbeidslivsrelevans, og flere utdanninger og institusjoner som tradisjonelt ikke har hatt praksis ønsker å tilby praksis.

Gjennom tilsyn, evalueringer, undersøkelser og andre prosjekter som NOKUT og andre har gjennomført, ser vi imidlertid at det er noen kvalitetsutfordringer når det gjelder praksis. Dette bildet gjenspeiles bl.a. i den nasjonale studentundersøkelsen Studiebarometeret som vi skal se på her i denne rapporten. Men selv om studentene rapporterer om en rekke problemer knyttet til praksis, ser de imidlertid mange fordeler med praksis (Hegerstrøm 2018), og studentene er blant aktørene som tar til orde for mer praksis i utdanningen (se for eksempel Norsk studentorganisasjon 2016).

NOKUT har satt i gang et prosjekt knyttet til praksis som vi kaller «Operasjon praksis». Gjennom prosjektet ønsker vi å bidra til å rette oppmerksomhet mot aktuelle utfordringer og gode praksiser, sammenstille kunnskap om faktorer som er viktige for å lykkes med praksis og skape arenaer der sentrale aktører kan dele erfaringer og kunnskap.

I denne analysen ser vi på studentenes opplevelser med ulike sider av praksis ut i fra hvordan de har svart på spørsmål om praksis i Studiebarometeret 2018. Vi ser også på sammenhengen mellom tilfredshet med praksis og opplevelsen av tilknytning til arbeidslivet. Dette er et ledd i å samle, systematisere og dele et kunnskapsgrunnlag knyttet til praksis.

2 Om Studiebarometeret

NOKUT gjennomfører Studiebarometeret på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Undersøkelsen spør om studentenes oppfatninger om ulike aspekter ved studieprogrammer ved norske høyskoler og universiteter. Formålet med Studiebarometeret er å styrke arbeidet med kvalitetsutvikling i høyere utdanning og gi nyttig informasjon om studiekvalitet. Den ble gjennomført for sjettede gang høsten 2018.

Undersøkelsen går til alle studenter på 2. og 5. studieår ved alle høyskoler og universiteter i Norge. Totalt inngikk 65 067 studenter fra 41 institusjoner og 1 796 studieprogrammer i populasjonen i 2018. Nesten halvparten (48 prosent) av alle studentene i populasjonen deltok i undersøkelsen, og med dette er Studiebarometeret en solid datakilde.

¹ «Varsler stortingsmelding: - Studenter må bli mer relevante for arbeidslivet»: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/--studenter-ma-bli-mer-relevante-for-arbeidslivet/id2618077/>.

Resultatene fra undersøkelsen er presentert i en rapport som tar for seg hovedtendenser på nasjonalt nivå (Bakken m.fl, 2019). Detaljer om gjennomføringen av spørreundersøkelsen beskrives i en egen dokumentasjonsrapport (Wiggen og Pedersen, 2019). Resultatene for hvert studieprogram² publiseres i tillegg på www.studiebarometeret.no.

Det samme skjemaet sendes til alle studenter, uavhengig av type studieprogram. Spørreskjemaet består både av spørsmål og påstander. Totalt er det om lag 100 spørsmål som primært handler om studentenes opplevelse av studiekvaliteten på studieprogrammet sitt. Spørreskjemaet er organisert etter tema, og de fleste spørsmålene inngår i et spørsmålsbatteri. Det spørres blant annet om synspunkter på studie- og læringsmiljø, undervisning, tilbakemelding og veiledning, læringsutbytte og tilknytning til arbeidslivet. I tillegg dekkes dimensjonen engasjement og involvering ved at studentene får en del spørsmål om medvirkning, motivasjon, studieinnsats og forventninger. Spørsmålene besvares på en fem-delt skala (fra «Ikke tilfreds» til «Svært tilfreds», fra «Ikke enig» til «Helt enig» eller fra «I liten grad» til «I stor grad»), i tillegg er det en «Vet ikke»-kategori.

3 Spørsmålene om praksis

Spørsmålsbatteriet som omhandler praksis tar sikte på å kartlegge tilfredshet med praksisopplæringen for studenter som har gjennomført praksis som en del av studieprogrammet. Spørsmålene går kun til studenter som svarer ja på det innledende spørsmålet «Har du hatt praksisperiode organisert av studieprogrammet ditt?».

Det at vi spør studentene om de har hatt praksis gjør at det er en risiko for at studenter som har hatt praksis som ikke er organisert av studieprogrammet også svarer ja på inngangsspørsmålet om praksis. For å sikre at disse studentene bruker vi følgende kriterium for at svar på praksisspørsmålene skal gjelde: Minst seks respondenter på et studieprogram må ha svart på minst tre av syv praksisspørsmål, og disse må utgjøre minst 49,5 prosent av respondentene på programmet. Denne regelen har også blitt testet opp mot annen tilgjengelig informasjon og ser ut til å være robust. Til sammen var det 10 731 studenter som opplyste at de har hatt praksis, mens etter utsilingen sto vi igjen med 9 353 studenter. Av disse var det 9 234 som valgte å svare på spørsmålene om tilfredshet med praksis.

Det innledende spørsmålet overlater til respondenten selv å vurdere om den læringsaktiviteten man har hatt kan defineres som praksis eller ikke.

Spørsmålene om praksis ble først inkludert i studentundersøkelsen i 2014 og har vært med hvert år siden da uten noen endringer. I 2018 gjorde vi noen små justeringer ved å fjerne et spørsmål om tilfredshet med praksisopplæringen generelt og å legge til et spørsmål om organiseringen av praksis.

Batteriet dekker forberedelse og organisering i forkant av praksisopplegget, selve gjennomføringen av praksis og oppfølgingen i etterkant. Studentene får spørsmål om hvor tilfreds de er med:

- Hvordan høyskolen/universitetet forberedte deg på praksisopplæringen
- Hvordan høyskolen/universitetet organiserte praksisopplæringen

² Nettportalen viser bare svardata på studieprogram som tilfredsstillers terskelverdiene våre for svarprosent og antall svarende, som er satt ut fra krav til robusthet og anonymitet. Hovedregelen er at minst 10 studenter skal ha svart for at vi viser svardata. Mer detaljer finnes under fanen *Terskelverdier og sammenslåing av resultater* på <http://studiebarometeret.no/no/artikkel/2>

- Kommunikasjonen mellom praksissted og høyskole/universitet
- Tilbakemeldingene underveis i praksis
- De faglige utfordringene i praksisopplæringen
- Teoriopplæringens relevans for praksisutøvelse
- Hvordan erfaring fra praksis brukes som grunnlag for diskusjon/refleksjon i undervisningen

Respondentene kunne svare ut fra en fem-delt skala, fra «1 – Ikke tilfreds» til «5 – Svært tilfreds». I tillegg kunne de svare «Vet ikke».

4 Tilfredshet med praksis

Tabell 4.1 viser studentenes tilfredshet med praksisopplæringen fra 2014 til 2018. I tillegg til enkeltspørsmålene presenteres også en indeksverdi for praksis. Indeksverdien er ment å gi et helhetlig bilde av det overordnede fenomenet vi forsøker å måle (her: praksis) og er gjennomsnittscoren av hvert av spørsmålene i batteriet. Alle svarene studentene avgir inngår i beregning av gjennomsnitt³. For informasjon om indeksens dimensjonalitet og indre konsistens, se Wiggen og Pedersen 2019.

Andel ikke besvart og «Vet ikke» er holdt utenfor beregningen av svarfordeling og gjennomsnittsverdier. Andelen «Vet ikke» var på under 4 prosent på de fleste spørsmålene om praksis i 2018, med unntak av spørsmålene om kommunikasjon mellom praksissted og institusjon og om hvordan erfaring fra praksis brukes i undervisningen: På begge disse spørsmålene har 6 prosent svart «Vet ikke».

Tabell 4.1 Gjennomsnittsverdier, praksis. Studiebarometeret 2014–2018.

Hvor tilfreds er du med:	2014	2015	2016	2017	2018
Hvordan høyskolen/universitetet forberedte deg på praksisopplæringen	3,3	3,4	3,4	3,3	3,3
Hvordan høyskolen/universitetet organiserte praksisopplæringen	-	-	-	-	3,4
Kommunikasjonen mellom praksissted og høyskole/universitet	3,1	3,1	3,2	3,1	3,1
Tilbakemeldingene underveis i praksis	3,6	3,7	3,7	3,7	3,7
De faglige utfordringene i praksisopplæringen	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9
Teoriopplæringens relevans for praksisutøvelse	3,5	3,6	3,6	3,6	3,5
Hvordan erfaring fra praksis brukes som grunnlag for diskusjon/refleksjon i undervisningen	3,6	3,7	3,7	3,7	3,6
Praksisopplæringen generelt	3,9	4,0	4,0	4,0	-
Indeksverdi – Praksis	3,5	3,6	3,6	3,5	3,5

³ På grunn av endringene som ble gjort i 2018, presenterer vi indeksverdier for 2014–2017 hvor det siste spørsmålet om tilfredshet generelt er tatt ut av beregningen av indeksen. Beregning av ny indeks medførte at indeksverdiene for 2016 og 2017 ble justert ned med 0,1. I 2018 er det nye spørsmålet om tilfredshet med hvordan institusjonen organiserte praksisopplæringen tatt med i beregning av indeksen. Gjennomsnittsverdien for indeksen endrer seg ikke om vi tar dette spørsmålet ut av indeksberegningen.

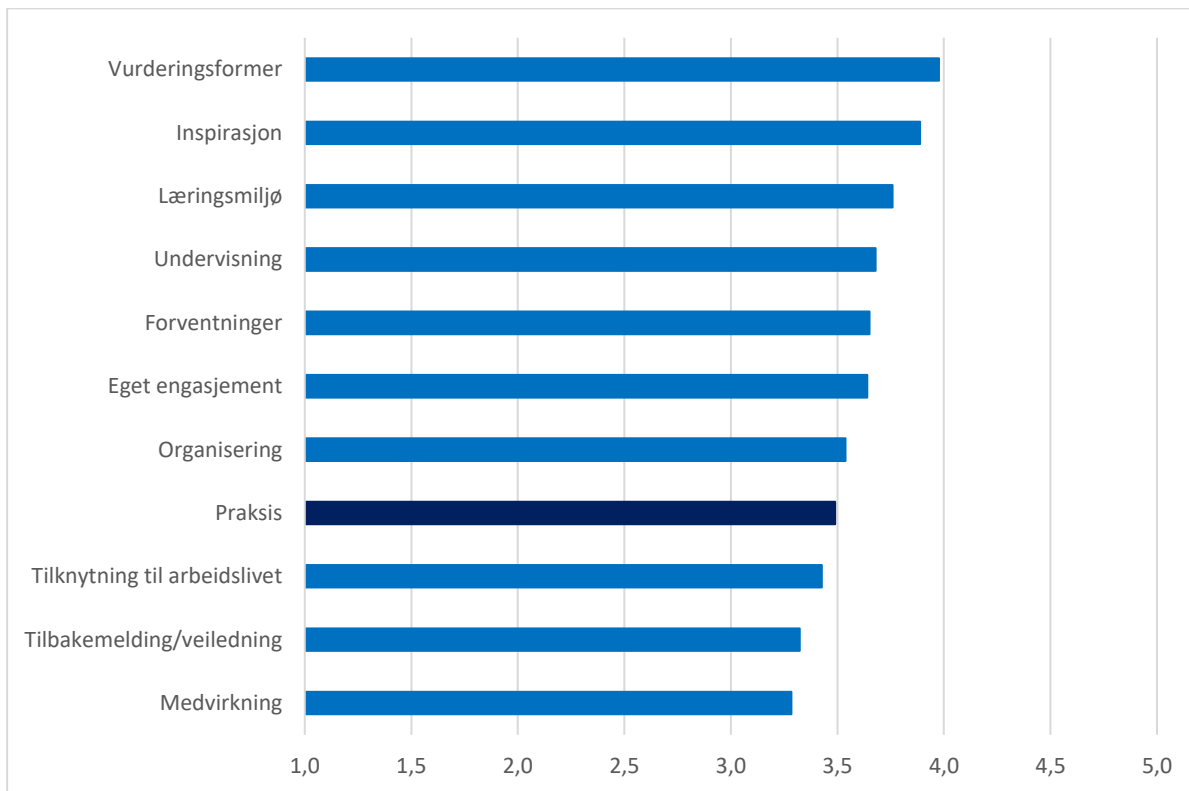
Vi ser at snittverdiene holder seg svært stabile over tid med ingen endringer over 0,1 på enkeltspørsmål. Spørsmålet om de faglige utfordringene i praksisopplæringen har høyest gjennomsnitt i 2018 (3,9) og er dermed det studentene er mest tilfreds med i praksisopplæringen. Deretter kommer spørsmålet om tilbakemeldingene underveis i praksis (3,7). Spørsmålet med lavest gjennomsnittsverdi er «Kommunikasjonen mellom praksissted og høyskole/universitet» (3,1). Hvordan institusjonen forberedte studentene på praksisopplæringen har nest lavest gjennomsnittsverdi (3,3). Indeksverdien ligger jevnt på 3,5–3,6 for alle årene.

Gjennomsnittsverdien på spørsmålet om tilfredshet med praksisopplæringen generelt (2014–2017) er høyere enn for enkeltspørsmålene. Erfaring fra Studiebarometeret generelt er at respondentene har en tendens til å gi høyere skåre på generelle spørsmål. Vi kan anta at de tar med flere faktorer i vurderingen enn de vi spør om og kanskje også faktorer som ligger utenfor studieprogrammet. Når det gjelder praksis, viser også rapporten til Hegerstrøm (2018) at studentene i stor grad er veldig fornøyd med å ha praksis til tross for enkelte utfordringer. Dette kan forklare hvorfor studentene vurderer tilfredsheten med praksisopplæringen generelt høyere enn de mer konkrete faktorene. Alt i alt har de fleste trolig opplevd det som positivt å få være ute i praksis og å få en erfaring med arbeidslivet.

For å sette disse resultatene litt i perspektiv kan vi se på gjennomsnittsverdiene for praksis-batteriet opp mot gjennomsnittsverdiene ellers i Studiebarometeret. Skalaen på de fleste spørsmålene i Studiebarometeret går fra 1 til 5, der 5 er det mest positive svaralternativet. Denne svarkategorien er benevnt med «I stor grad», «Helt enig» eller som her «Svært tilfreds». Den midterste verdien er dermed 3,0 og kan sies å være en middels verdi. I realiteten ser vi at svært få respondenter i Studiebarometeret angir verdien 1 på spørsmålene (mest negativt), og det er bare et lite fåtall av spørsmålene i hele undersøkelsen som har gjennomsnittsverdier på under 3,0 i resultatene på nasjonalt nivå. De nasjonale snittverdiene på spørsmålene i Studiebarometeret ligger stort sett i intervallet 3,5–4,0. Dette gjelder for over halvparten av spørsmålene, mens rundt en tredjedel har snitt lavere enn 3,5. Spørsmålene med score over 4,0 utgjør omtrent 15 prosent av spørsmålene.

Når det gjelder indeksen for praksis, ligger den ganske lavt sammenlignet med de andre indeksene i Studiebarometeret (figur 4.1). Det kan tyde på at praksis er et av områdene hvor studentene opplever mer utfordringer enn de gjør på de andre områdene vi spør om i undersøkelsen.

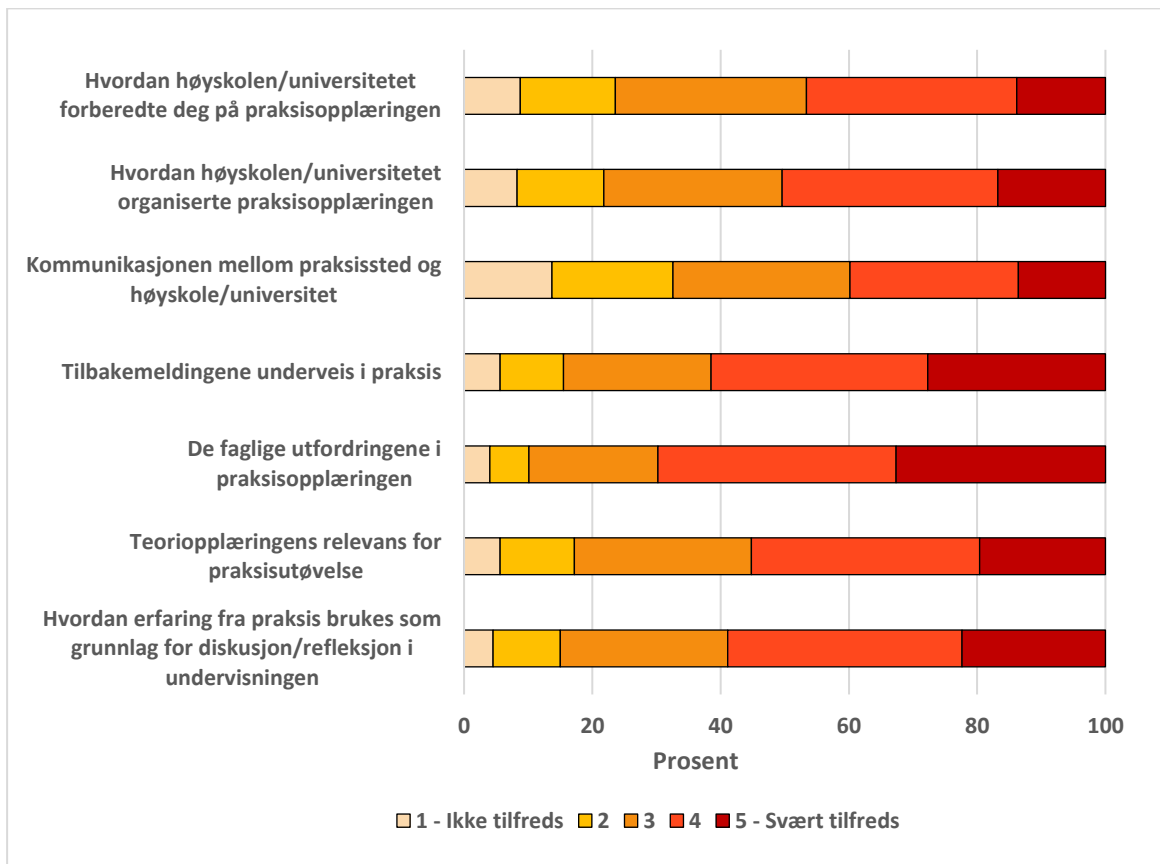
Figur 4.1 Gjennomsnittsverdier på indekser i Studiebarometeret 2018.

Hvis vi ser på enkeltspørsmålene i praksis-batteriet, er gjennomsnittet på spørsmålene som går på de faglige utfordringene i praksisopplæringen, tilbakemeldingene underveis i praksis, hvordan erfaring fra praksis brukes som grunnlag for diskusjon/refleksjon i undervisningen og teoriopplæringens relevans for praksisutøvelsen på nivå med mange av de andre spørsmålene i Studiebarometeret. Disse ligger i intervallet 3,5–4,0. Spørsmålene om kommunikasjon mellom praksissted og studiested, hvordan man ble forberedt på praksisopplæringen, hvordan praksisopplæringen var organisert ligger lavere og også lavt i Studiebarometer-sammenheng. Studentene er altså noe mindre tilfreds med dette enn mange andre aspekter ved studiet.

I figur 4.2 ser vi hvordan respondentene som besvarte spørsmålene om praksis fordelte seg på svarskaalen i 2018.

Figur 4.2 Svarfordeling på spørsmål om praksis. Studiebarometeret 2018.

70 prosent av studentene er tilfreds eller svært tilfreds med de faglige utfordringene i praksisopplæringen. En stor andel er også tilfreds eller svært tilfreds med tilbakemeldingene underveis i praksis og hvordan erfaring fra praksis brukes som grunnlag for diskusjon/refleksjon i undervisningen (ca. 60 prosent).

Tilfredshet med kommunikasjonen mellom institusjon og praksissted og forberedelse på praksisopplæringen kommer svakest ut – her oppgir under halvparten at de er tilfreds.

I sum kan disse resultatene tyde på at studentene er tilfreds med det faglige utbyttet av praksis, mens de er noe mindre tilfreds med det mer organisatoriske knyttet til praksis, som forberedelse, kommunikasjon og organisering. Samtidig kan vi tenke oss at studentene har større forutsetninger for å vurdere sitt eget faglige utbytte av praksis enn f.eks. kommunikasjonen mellom institusjon og praksissted: Her er ikke studenten selv en part, og det kan dermed være vanskeligere for studentene å vurdere tilfredshet med kommunikasjonen mellom to andre parter.

5 Politistudenter mest tilfreds med praksis

I dette kapitlet skal vi se litt nærmere på resultatene og dele inn etter utdanningstyper. Grupperingen kalt «utdanningstype» er en kategorisering av studieprogram NOKUT har utviklet for analyseformål. Den deler inn studieprogrammene i totalt 40 grupper basert på sentrale fagområder.

Det er ikke alle studieprogrammer som har praksis som en del av studieprogrammet. Det innledende spørsmålet til praksisbatteriet er formulert på en slik måte at det kun er de studentene som allerede har vært i praksis som får spørsmålene. Noen har kanskje praksis på et senere tidspunkt i studiet. Kriteriet for visning av svarene på praksisspørsmålene bidrar også til at noen studieprogrammer utgår fra dataene om praksis: Minst seks respondenter på et studieprogram må ha svart på minst tre av syv praksisspørsmål, og disse må utgjøre minst 49,5 prosent av respondentene på programmet. Dette betyr at det kun vises resultater for praksis-spørsmålene for utdanningstyper hvor det er studieprogrammer med respondenter som allerede har hatt praksis og hvor et tilstrekkelig antall og andel respondenter har hatt praksis.

Noen studieprogrammer har praksis som en obligatorisk del av utdanningen, mens for andre studieprogrammer er det frivillig å ha praksis. Bakken m.fl. (2019) har gjort en kartlegging av hvilke studieprogrammer som har obligatorisk praksis, frivillig praksis eller ikke praksis i det hele tatt, basert på data fra Studiebarometeret 2017. Blant studieprogrammene som er dekket i Studiebarometeret fant de at 26 prosent har obligatorisk praksis, 21 prosent tilbyr frivillig praksis, mens 53 prosent av studieprogrammene har ikke praksis. Også her kan det være noen studieprogrammer som har tilbud om obligatorisk eller frivillig praksis som ikke kommer med fordi respondentene ikke har rukket å ha praksis ennå. Andelen *studenter* som går på program med praksis er høyere enn andel program med praksis. Dette kan forklares med de store profesjonsutdanningene med mange studenter på hvert program (Bakken m.fl., 2019).

Blant programmene med obligatorisk praksis fant de bl.a. profesjonsutdanninger innen helse- og sosialfag samt lærerutdanninger. Når det gjaldt frivillig praksis, fant de programmer innenfor utdanningstyper som økonomi og administrasjon, ingeniørutdanning, historisk-filosofiske fag og biologi. De fant imidlertid også flere programmer som hadde obligatorisk praksis blant disse utdanningstypene (Bakken m.fl., 2019).

I alt har vi data om praksis for 27 av 39 utdanningstyper. I tabell 5.1 ser vi resultatene for utdanningstypene med mer enn 20 respondenter. Vi ser på hvor tilfreds studentene på de ulike utdanningstypene er med ulike sider av praksis. Kolonne A–G representerer de ulike spørsmålene. Tabellen er sortert etter høyest verdi på indeksen for praksis.

A = Hvordan høyskolen/universitetet forberedte deg på praksisopplæringen

B = Hvordan høyskolen/universitetet organiserte praksisopplæringen

C = Kommunikasjonen mellom praksissted og høyskole/universitet

D = Tilbakemeldingene underveis i praksis

E = De faglige utfordringene i praksisopplæringen

F = Teoriopplæringens relevans for praksisutøvelse

G = Hvordan erfaring fra praksis brukes som grunnlag for diskusjon/refleksjon i undervisningen

Tabell 5.1 Gjennomsnittsverdier praksisspørsmål, etter utdanningstype. Studiebarometeret 2018.

Utdanningstype	Indeks	A	B	C	D	E	F	G	Antall respondenter	Andel respondenter
I alt	3,5	3,3	3,4	3,1	3,7	3,9	3,5	3,6	9 234	100
Odontologi	4,0	4,1	4,3	3,8	4,0	4,2	4,2	4,0	56	0,6
Politi	4,0	3,6	4,1	3,5	4,2	4,5	3,9	4,3	379	4,1
Kunst	3,7	3,6	3,8	3,2	3,8	4,1	3,5	3,9	54	0,6
Sykepleie-master	3,7	3,6	3,5	3,2	3,9	4,3	3,8	3,6	167	1,8
Rettsvitenskap	3,7	3,8	4,0	3,6	3,7	4,1	3,6	3,2	66	0,7
Psykologi	3,7	3,4	3,7	3,3	3,9	4,1	3,6	3,7	179	1,9
Yrkesfaglærer	3,7	3,5	3,5	3,2	3,8	4,1	3,6	3,8	229	2,5
Hist-fil	3,6	3,7	3,7	3,6	3,7	3,9	3,6	3,6	113	1,2
Medie-informasjon	3,6	3,5	3,7	3,4	3,8	4,2	3,2	3,4	39	0,4
Medisin	3,6	3,5	3,7	3,3	3,5	3,9	3,6	3,6	407	4,4
Sykepleie	3,6	3,4	3,4	3,3	3,8	3,8	3,7	3,7	2 218	24,0
Tekniske fag	3,5	3,4	3,5	3,4	3,5	3,8	3,6	3,5	66	0,7
Helse og sosial andre	3,5	3,3	3,3	3,2	3,6	3,8	3,6	3,6	1 217	13,2
Økonomi/adm	3,5	3,5	3,6	3,4	3,4	3,6	3,6	3,5	67	0,7
Pedagogikk	3,5	3,2	3,3	3,1	3,7	3,8	3,6	3,6	215	2,3
Barnehage	3,5	3,3	3,3	3,0	3,7	3,7	3,6	3,7	1 289	14,0
Sosialfag	3,4	3,3	3,3	3,2	3,5	3,8	3,5	3,5	406	4,4
Idrett	3,4	3,3	3,4	3,1	3,3	3,7	3,6	3,5	193	2,1
Grunnskole	3,2	2,9	3,0	2,4	3,7	4,0	3,1	3,4	1 184	12,8
Lektor	3,2	2,9	3,0	2,6	3,6	3,8	2,8	3,4	572	6,2
Farmasi	3,0	2,7	2,9	2,5	3,1	3,6	3,4	3,0	40	0,4

Studenter innen utdanningstypene odontologi og politi ser ut til å være mest tilfreds med praksis, med 4,0 i gjennomsnitt på indeksen for praksis. Det er 0,3 poeng høyere enn neste utdanningstype på lista. Kjentetegn ved studiene innen odontologi og politi er at de er profesjonsstudier og at praksis er en stor og obligatorisk del av studieprogrammet. For politi er hele 2. året praksis. Det er få institusjoner som tilbyr disse utdanningene. For politi er det bare Politihøgskolen med fire campus, mens odontologi er et 5-årig profesjonsstudium som bare tilbys ved tre universiteter. Når det gjelder odontologi, vet vi ikke om studentene inkluderer internklinikk når de besvarer spørsmålene om praksis eller om de utelukkende definerer praksisopphold i den offentlige tannhelsetjenesten som praksis.

Av andre profesjonsfag med obligatorisk praksis er for eksempel indeksverdien 3,6 for medisin og sykepleie, 3,5 for barnehagelærer og «helse og sosial andre», 3,4 for sosialfag, 3,2 for grunnskolelærer og lektor og 3,0 for farmasi.

Et interessant funn er at studenter på utdanninger innen grunnskolelærer og lektor – som til sammen utgjør en femtedel av alle studentene som har svart på spørsmålene om praksis – er såpass lite tilfreds med praksis. De skiller seg spesielt ut med å ha lav tilfredshet med teoriopplæringens relevans for praksisutøvelsen. Dette er noe studenter i de fleste andre utdanningstyper er tilfreds med.

Det er gjennomgående for alle utdanningstypene at studentene ser ut til å være mest tilfreds med de faglige utfordringene i praksisopplæringen. Her går skåren fra 3,6 (øk-adm og farmasi) og opp til 4,5 (politi). Høy grad av tilfredshet på dette spørsmålet viser sannsynligvis at nivået på de faglige utfordringene ble opplevd som «riktig», forstått som at utfordringene ikke var for store og ikke var for små. Dette tyder på at til tross for eventuelt andre utfordringer virker studentene – uavhengig av

utdanningstype – til å ha et utbytte av praksisopplæringen og at de er godt tilfreds med de faglige utfordringene. Selv utdanningstyper som har gjennomsnittsverdier rundt 3,0 og lavere på de andre spørsmålene (grunnskolelærer, lektor og farmasi), får høy skår av studentene på spørsmålet om faglige utfordringer.

Foruten tilfredshet med de faglige utfordringene i praksis ser også studentene jevnt over ut til å være tilfreds med tilbakemeldingene underveis i praksis, på de fleste utdanningstypene.

Når det gjelder kommunikasjon mellom praksissted og universitet eller høyskole, som har lavest gjennomsnittsverdi av alle praksisspørsmålene, er det likevel noen utdanningstyper hvor studentene skårer høyt, nemlig odontologi med 3,8 og rettsvitenskap og hist-fil med 3,6.

Omtrent to tredeler av respondentene går på et bachelorprogram (63 prosent). 11 prosent går på et 2-årig masterprogram, mens 26 prosent går på et 5-årig masterprogram. Blant bachelorutdanningene med praksis finner vi profesjonsstudiene innen sykepleie, sosialfag, barnehagelærer og helse sosial andre. Blant de 2-årige masterprogrammene med praksis finner vi disiplinene i tillegg til pedagogikk, men også noe helse- og sosialfag. På 5-årig master finner vi grunnskolelærer og lektor samt profesjonsstudiene innen medisin, psykologi, rettsvitenskap og odontologi. Forskjeller i studentenes tilfredshet med praksis er mer knyttet til utdanningstype enn til hvilket gradsnivå de studerer på.

6 Store variasjoner mellom utdanningstyper på samme institusjon

Vi skal nå se på tilfredshet med praksis for studentene på de ulike institusjonene. For at en institusjon eller et studieprogram skal vises med resultater på praksisspørsmålene, må respondentene allerede ha hatt praksis i studieprogrammet sitt, og det må være tilstrekkelig antall studenter som har svart på spørsmålene.

I alt har vi data om praksis for 27 av i alt 41 institusjoner som var representert i Studiebarometeret 2018. I tabell 6.1 viser vi resultatene for institusjonene med mer enn 20 respondenter som har svart på praksisspørsmålene.

Det er et viktig forbehold vi må ta når vi ser på disse resultatene: Institusjonene har ulike studieprogrammer som tilbyr praksis, og i tillegg kan én institusjon ha flere ulike typer studieprogrammer som tilbyr praksis. Verdiene som vises i tabellen er samlet for alle studieprogrammene på institusjonen som har praksis.

Type studieprogram eller utdanning kan ha betydning for hvordan praksis er organisert og hvordan studentene opplever praksis, f.eks. om det er frivillig eller obligatorisk praksis, om det er utfordringer knyttet til tilgang på praksisplasser, om studieprogrammet har tilstrekkelig med ressurser til å administrere praksis osv. Antall studenter som skal ut i praksis er av betydning, det samme er institusjonens geografiske beliggenhet og tilgang på aktuelle praksissteder. I noen deler av landet eller for noen utdanningstyper kan tilgangen på praksisplasser være enklere enn for andre. Der det er stort press på praksisplassene kan institusjonen ha mindre muligheter til å stille krav til kvalitet.

Institusjonenes resultater på spørsmålene om praksis vil derfor være påvirket av denne type forhold. Vi inkluderer likevel samletall for institusjonene her for helhetens skyld. Vi vil litt senere i kapitlet også vise indeks-verdier for institusjoner fordelt på de største utdanningstypene, slik at institusjonene sammenlignes på mer likt grunnlag.

Tabellen viser gjennomsnittsverdi på alle spørsmålene om tilfredshet med praksis. Kolonne A–G representerer de ulike spørsmålene, og institusjonene er sortert etter høyest verdi på indeksen for praksis.

A = Hvordan høyskolen/universitetet forberedte deg på praksisopplæringen

B = Hvordan høyskolen/universitetet organiserte praksisopplæringen

C = Kommunikasjonen mellom praksissted og høyskole/universitet

D = Tilbakemeldingene underveis i praksis

E = De faglige utfordringene i praksisopplæringen

F = Teoriopplæringens relevans for praksisutøvelse

G = Hvordan erfaring fra praksis brukes som grunnlag for diskusjon/refleksjon i undervisningen

Tabell 6.1 Gjennomsnittsverdier praksisspørsmål, etter institusjon. Studiebarometeret 2018.

INSTITUSJONSNAVN	Indeks	A	B	C	D	E	F	G	Antall respondenter	Andel
Total	3,5	3,3	3,4	3,1	3,7	3,9	3,5	3,6	9 234	100
PolitiHøgskolen	4,0	3,6	4,1	3,5	4,2	4,5	3,9	4,3	379	4,1
Lovisenberg diakonale høyskole	3,7	3,4	3,6	3,6	3,8	4,1	3,8	4,0	169	1,8
Høgskolen i Molde, vitenskapeli..	3,7	3,5	3,6	3,3	3,8	4,2	3,8	3,8	46	0,5
Universitetet i Agder	3,7	3,5	3,7	3,4	4,0	4,0	3,6	3,7	477	5,2
Norges idrettshøgskole	3,7	3,8	3,8	3,6	3,3	3,9	3,5	3,9	37	0,4
Høgskolen i Innlandet	3,6	3,4	3,5	3,3	3,8	4,0	3,6	3,8	337	3,6
Dronning Mauds Minne Høgskole..	3,6	3,4	3,4	3,3	3,7	3,8	3,7	4,0	251	2,7
VID vitenskapelige høyskole	3,5	3,3	3,4	3,3	3,6	3,7	3,6	3,6	366	4,0
Universitetet i Sørøst-Norge	3,5	3,3	3,4	3,0	3,7	3,9	3,6	3,7	707	7,7
UiT Norges arktiske universitet	3,5	3,3	3,4	3,0	3,7	3,9	3,6	3,5	704	7,6
Høgskulen i Volda	3,5	3,4	3,3	3,1	3,7	3,8	3,4	3,5	162	1,8
NTNU – Norges teknisk-naturvite..	3,5	3,3	3,3	3,1	3,7	3,9	3,4	3,6	979	10,6
Universitetet i Stavanger	3,4	3,3	3,3	3,0	3,7	3,8	3,6	3,4	489	5,3
Norges miljø- og biovitenskapel..	3,4	3,2	3,4	3,1	3,5	4,0	3,3	3,5	129	1,4
OsloMet – storbyuniversitetet	3,4	3,3	3,3	3,0	3,6	3,8	3,5	3,6	1 179	12,8
Universitetet i Oslo	3,4	3,2	3,4	3,1	3,5	3,9	3,5	3,4	472	5,1
Høgskolen Kristiania	3,4	3,5	3,7	3,4	3,4	3,2	3,5	3,2	24	0,3
Høgskulen på Vestlandet	3,4	3,2	3,2	2,9	3,6	3,8	3,4	3,5	1 224	13,3
NLA Høgskolen	3,4	3,2	3,3	3,1	3,6	3,6	3,3	3,4	27	0,3
Nord universitet	3,3	3,1	3,0	2,7	3,5	3,8	3,5	3,6	303	3,3
Universitetet i Bergen	3,3	3,2	3,2	2,9	3,3	3,7	3,3	3,6	311	3,4
Høgskolen i Østfold	3,2	3,0	3,0	2,7	3,6	3,7	3,3	3,4	402	4,4

Politi høyskolen kommer ut med den høyeste gjennomsnittsverdien på indeksen for praksis (4,0). Studentene på Politihøgskolen skårer høyt på alle spørsmålene om praksis. Det er i hovedsak studenter på bachelor i politiutdanningen som har svart (kun 4 prosent på master).

Nest høyest verdi på indeksen for praksis finner vi på Lovisenberg diakonale høyskole, Høgskolen i Molde, Universitetet i Agder og Norges idrettshøgskole, alle med 3,7 i snitt.

På Lovisenberg diakonale høyskole har de utdanninger innen sykepleie, og respondentene er i hovedsak bachelorstudenter på sykepleiestudiet (85 prosent), med 3,7 i snitt på indeksen. Blant masterstudentene er gjennomsnittsverdien 3,8.

Studentene ved Høgskolen i Molde som har svart på praksis-spørsmålene går på studier innen utdanningstypene helse og sosial, i hovedsak bachelor. Gjennomsnittsverdi på indeksen for praksis er 3,6 for sykepleiestudentene og 3,8 for studenter innen «Helse og sosial andre».

Av universitetene er det studentene ved Universitetet i Agder som gir høyest gjennomsnittsverdi på indeksen for praksis (3,7). Her utgjør bachelorstudenter på sykepleie nesten halvparten av respondentene (45 prosent), og de har en gjennomsnittsverdi på 3,9 på indeksen for praksis. Foruten det er respondentene fordelt på utdanningstyper innen lærerutdanninger og helse og sosial samt noen disiplinligning.

Vi får et mer variert bilde dersom vi bryter ned gjennomsnittverdiene for institusjonene etter utdanningstyper. I tabell 6.2 ser vi nærmere på institusjoner for fire utvalgte utdanningstyper: Sykepleie, grunnskolelærer, helse og sosial andre og barnehagelærer. Da sammenlignes institusjonene på mer likt grunnlag. Dette er utdanningstyper med mange studenter i praksis, og det gir oss et godt sammenligningsgrunnlag. Til sammen utgjør respondentene på disse fire utdanningstypene nesten to tredeler av alle respondenter som har hatt praksis. Vi viser resultater for institusjoner hvor det er minst 20 respondenter.

Tabell 6.2 Indeksverdi for praksis, etter institusjon og utdanningstype. Studiebarometeret 2018.

	Alle utdannings-typer	Sykepleie	Grunnskole-lærer	Helse og sosial andre	Barnehage-lærer
Alle institusjoner	3,5	3,6	3,2	3,5	3,5
Lovisenberg diakonale høyskole	3,7	3,7			
Høgskolen i Molde, vitenskapeli..	3,7	3,6		3,8	
Universitetet i Agder	3,7	3,9	3,5	4,1	3,4
Høgskolen i Innlandet	3,6	3,6	3,5	3,4	3,8
Dronning Mauds Minne Høgskole..	3,6				3,6
VID vitenskapelige høyskole	3,5	3,6		3,3	
Universitetet i Sørøst-Norge	3,5	3,6	3,5	3,4	3,4
UiT Norges arktiske universitet	3,5	3,5	3,1	3,7	3,4
Høgskulen i Volda	3,5		3,1		4,0
NTNU – Norges teknisk-naturvite..	3,5	3,5	3,1	3,7	
Universitetet i Stavanger	3,4	3,6	3,3		3,6
Norges miljø- og biovitenskapel..	3,4			3,3	
OsloMet – storbyuniversitetet	3,4	3,3	3,3	3,4	3,3
Universitetet i Oslo	3,4			3,5	
Høgskulen på Vestlandet	3,4	3,7	3,0	3,5	3,0
Nord universitet	3,3	3,5	3,1		2,9
Høgskolen i Østfold	3,2	3,0	3,3	3,2	3,6
Antall respondenter	9 234	2 218	1 184	1 217	1 289

Som tabellen viser kan det være store variasjoner innad på institusjonene når vi ser på utdanningstypene hver for seg. For eksempel har Universitetet i Agder høy gjennomsnittsverdi på indeksen for praksis blant sykepleiestudentene og studentene på «Helse og sosial andre», mens indekssverdien er lavere blant studentene på grunnskolelærer og barnehagelærer. Universitetet i Agder er likevel en av institusjonene med høyest gjennomsnittsverdi blant grunnskolelærerstudenter.

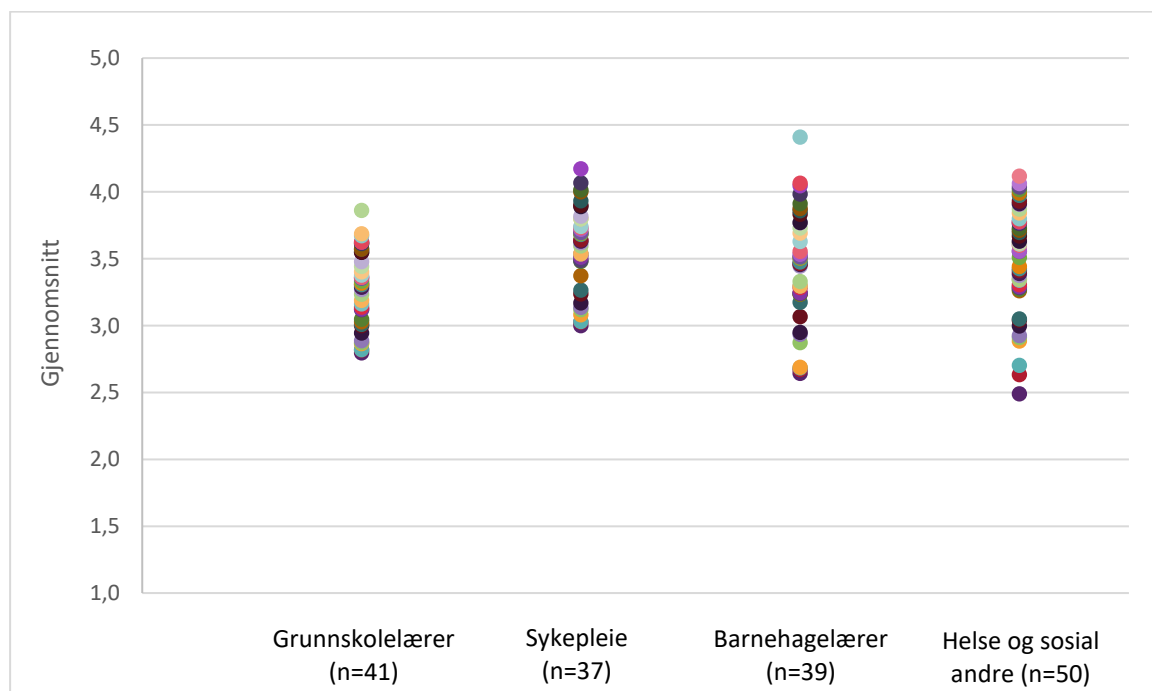
Studenter ved Høgskolen i Østfold har i snitt lav tilfredshet med praksis, men når vi skiller ut de ulike utdanningstypene, ser vi at studentene innen barnehagelærer er mer tilfreds enn studentene innen de andre utdanningstypene og ligger der i tet blant barnehagelærerutdanninger generelt.

Med tanke på forskjeller i studietilbud og geografi som gjelder for institusjonene, er det relevant å sammenligne gjennomsnittsverdier på praksisspørsmålene mellom de ulike utdanningstypene og studieprogrammer som ligner hverandre. Vi skal se nærmere på studieprogramnivået i neste kapittel.

7 Noen studieprogrammer har mer tilfredse studenter enn andre

Figur 7.1 viser spredning i indekssverdi for praksis for studieprogrammer innen fire ulike utdanningstyper. Utdanningstypene er grunnskolelærer, sykepleie bachelor, barnehagelærer og kategorien som heter «helse og sosial andre». Dette er utdanningstyper med mange studieprogrammer og mange studenter. Alle har obligatorisk praksis som en del av studieprogrammet. Hver prikk i diagrammet representerer et studieprogram innen den aktuelle utdanningstypen.

Figur 7.1 Indekssverdi praksis, studieprogrammer innen grunnskolelærer, sykepleie, barnehagelærer og helse sosial andre. Studiebarometeret 2018.

Selv om studentene innen utdanningstypen grunnskolelærer samlet skårer lavt på indeksen for praksis (3,2), er det store variasjoner mellom studieprogrammene: Av de til sammen 41 studieprogrammene innen denne utdanningstypen finner vi variasjon på indeksverdi for praksis fra 3,9 til 2,8, og med 3,9 som høyeste indeksverdi er det altså et studieprogram innen grunnskolelærer hvor studentene er nesten like tilfreds med praksis som innen utdanningstypene politi og odontologi samlet sett (4,0).

Det samme gjelder også studentenes tilfredshet med praksis innen utdanningstypene sykepleie, barnehage og helse og sosial andre: Også her finner vi stor variasjon mellom studieprogrammene. Innen sykepleie er det studieprogrammer med indeksverdier fra 4,2 til 3,0. Innen barnehagelærer er det studieprogrammer med indeksverdi for praksis fra 4,4 og til 2,6. Og innen utdanningstypen «helse og sosial andre» er spredningen på indeksverdien for praksis fra 4,2 til 2,5.

Stor spredning i studentenes tilfredshet med praksis mellom studieprogrammer innen samme utdanningstype kan tyde på at det kan være ulike utfordringer studieprogrammene står overfor, f.eks. knyttet til geografi, studentmasse, det lokale arbeidsmarkedet og lignende. Samtidig kan det også være et tegn på at noen studieprogrammer har funnet løsninger som fungerer godt og som dermed bidrar til høyere tilfredshet blant studentene. Dette belyses nærmere i en egen rapport i Operasjons praksis, hvor man tar for seg fire studieprogrammer som skiller seg ut med at studentene er godt tilfreds med praksis (Helseth & Fetscher, 2019).

8 Har tilfredshet med praksis betydning for overordnet tilfredshet med studieprogrammet?

I Studiebarometeret svarer respondentene på et spørsmål om hvor enige de er i påstanden «Jeg er alt i alt tilfreds med studieprogrammet jeg går på». Svorskalaen er også her fra 1 til 5, hvor 1 er «Ikke enig» og 5 er «Helt enig».

Nasjonalt ligger gjennomsnittsverdien på dette spørsmålet på 4,1 og det har vært stabilt i alle år. Er studenter som har hatt et praksisopphold organisert av studieprogrammet mer tilfreds med studieprogrammet alt-i-alt enn andre?

Studenter som har hatt praksis organisert av studieprogrammet har en gjennomsnittsskår på 4,0 på spørsmålet om overordnet tilfredshet, mens de som ikke har hatt praksis har en gjennomsnittsskår på 4,1. Forskjellen er med andre ord svært liten. Her igjen kan ulike utdanningstyper spille inn. Som vi har sett på tidligere er det noen utdanningstyper som har obligatorisk praksis og hvor praksis utgjør en stor del av studiet. For andre er praksis frivillig. For lærerutdanningene, sykepleie og politi er det er over 90 prosent av respondentene som oppgir at de har hatt praksis. Blant disse skiller lektor- og grunnskolelærerutdanningene seg ut med en lav gjennomsnittsskår på hhv 3,9 og 3,6 på spørsmålet om overordnet tilfredshet. Dette er utdanningstyper med stort antall studenter. Når disse har en lavere gjennomsnittsverdi på overordnet tilfredshet, vil det bidra til å trekke snittet ned totalt for gruppen som har hatt praksis. Ved å se på forskjeller mellom de som har hatt praksis og de som ikke har hatt praksis innen samme utdanningstype, finner vi også minimale forskjeller.

Vi har gjennomført en logistisk regresjonsanalyse⁴ for å undersøke sammenhengen mellom indeksene i Studiebarometeret 2018 og studentenes overordnede tilfredshet. Vi har brukt studentenes overordnede tilfredshet som avhengig variabel⁵. De uavhengige variablene (forklaringsvariablene) består av elleve indekser fra Studiebarometeret for 2018, inkludert indeksen for praksis. Vi kontrollerer også for gradsnivå og utdanningstype i modellen. Vi har bare inkludert de respondentene som har svart på spørsmålene om tilfredshet med praksis.

Tabell 8.1 viser estimatene uttrykt som odds ratio for hver av indeksene (kontrollvariablene studienivå og utdanningstype er ikke vist). Dersom odds ratio for en indeks er høyere enn 1, viser det at det er en positiv sammenheng med overordnet tilfredshet. Dersom odds ratio er lavere enn 1, viser det at det er en negativ sammenheng med overordnet tilfreds.

Tabell 8.1 Odds ratio for å være tilfreds/svært tilfreds med studieprogrammet. Studiebarometeret 2018. N=8 543

Indeks	Odds ratio
Inspirasjon	2,720**
Undervisning	1,496**
Tilknytning arbeidslivet	1,411**
Læringsmiljø	1,409**
Organisering	1,372**
Eget engasjement	1,234**
Praksis	1,179**
Medvirkning	1,175**
Forventninger	1,038
Tilbakemelding/veiledning	1,032
Vurderingsformer	1,018

*p<0,05 **p<0,01

Alle indeksene er over 1, det vil si at det er en positiv sammenheng mellom indeksene og overordnet tilfredshet⁶. Indeksen for studieprogrammets evne til å inspirere har klart høyest odds og dermed størst sammenheng med studentenes overordnede tilfredshet, kontrollert for de andre variablene i modellen. Dette er den indeksen som tradisjonelt har størst sammenheng med overordnet tilfredshet i Studiebarometeret (Bakken m.fl. 2019).

Odds for praksis-indeksen er også over 1, og det viser at respondenter som skårer høyt på spørsmålene om tilfredshet med praksis har en større sannsynlighet for å være mer tilfreds med studieprogrammet alt i alt, selv om betydning av tilfredshet med praksis ikke er like sterk som betydningen av studieprogrammets evne til å inspirere.

⁴ Logistisk regresjon benyttes for å studere effekten av flere forklaringsvariabler på en avhengig variabel

⁵ I regresjonsmodellen har vi gjort om overordnet tilfredshet (avhengig variabel) til en dikotom variabel hvor de som har svart 4 eller 5 er gitt verdien 1 (tilfreds eller svært tilfreds), mens de som har svart 3, 2 eller 1 er gitt verdien 0

⁶ Oddsraten for indeksene forventninger, vurderingsformer og tilbakemelding og veiledning er ikke signifikant

9 Større grad av tilknytning til arbeidslivet for dem som har hatt praksis

I Studiebarometeret 2018 fikk respondentene også spørsmål om tilknytning til arbeidslivet, gjennom informasjon og muligheter både via studieprogrammet og andre aktører på institusjonen, som for eksempel karrieresenter og studentforeninger. De fikk spørsmål om i hvilken grad de opplever at:

- de får kompetanse som er viktig i arbeidslivet
- de får god informasjon om hvordan kompetansen kan brukes i arbeidslivet
- de får god informasjon om hvilke yrker/bransjer som er relevante for dem
- det legges godt til rette for at de kan knytte kontakter i arbeidslivet

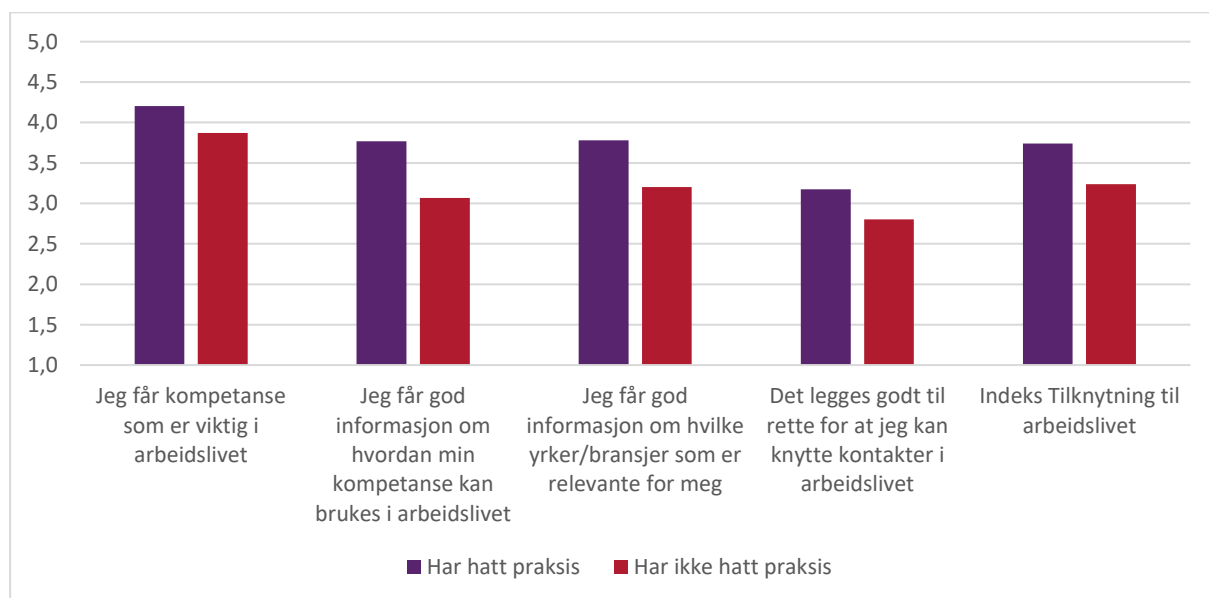
Svarskalaen går fra 1 («I liten grad») til 5 («I stor grad»). Andelen som svarer «Vet ikke» på disse spørsmålene er mellom 2–3 prosent på de tre første spørsmålene og 6 prosent på det siste spørsmålet om tilrettelegging for å knytte kontakter i arbeidslivet.

Det beregnes en indeks også for disse spørsmålene. Indeksverdien for tilknytning til arbeidslivet er 3,4 på nasjonalt nivå. På samme måte som for praksis er altså indeksverdien for tilknytning til arbeidslivet ganske lav sammenlignet med de andre indeksene i Studiebarometeret (se figur 4.1).

Ved å se på gjennomsnittsverdien for denne indeksen (indeks for tilknytning til arbeidslivet) for dem som har hatt praksis og dem som ikke har hatt praksis, kan vi se om dem som har hatt praksis opplever at de har en sterkere tilknytning til arbeidslivet enn dem som ikke har hatt praksis.

Totalt for alle som opplyser å ha hatt praksis organisert av studieprogrammet, er gjennomsnittsverdien på indeks for tilknytning til arbeidslivet 3,7, mens for de som opplyser at de ikke har hatt praksis er gjennomsnittet 0,5 poeng lavere (3,2). Vi kan se nærmere hvordan dette fordeler seg på enkeltspørsmålene i indeksen (figur 9.1).

Figur 9.1 Gjennomsnittsverdier på spørsmål om tilknytning til arbeidslivet. Studiebarometeret 2018.

Studenter som har hatt praksis har en høyere gjennomsnittsverdi enn de som ikke har hatt praksis på alle spørsmålene om tilknytning til arbeidslivet. Vi vet fra før at den gruppen som har hatt praksis i stor grad domineres av de store profesjonsutdanningene innen helse, sosial og lærer. Disse har av naturlig grunner en mer yrkesrettet profil og vil dermed skåre høyere på disse spørsmålene.

Når det gjelder spørsmålet om man får kompetanse som er viktig for arbeidslivet, er det en høyere andel som svarer at de ikke vet blant dem som ikke har hatt praksis (5 prosent) sammenlignet med dem som har hatt praksis (1 prosent). Bortsett fra dette er andelen som svarer «Vet ikke» mer jevnt for de to gruppene på de tre andre spørsmålene.

Differansen mellom de som har hatt praksis og ikke har hatt praksis er størst på spørsmålene om de får god informasjon om hvordan kompetansen kan brukes i arbeidslivet og om hvilke yrker/bransjer som er relevant for dem.

Begge gruppene har en lav gjennomsnittsverdi på spørsmålet om det legges godt til rette for at de kan knytte kontakter i arbeidslivet. Den er riktignok høyere for dem som har vært i praksis (3,2) sammenlignet med dem som ikke har vært i praksis (2,8), men begge gruppene skårer lavt på dette spørsmålet. Praksisstudenter får naturlig nok en anledning til å knytte kontakter i arbeidslivet, og mange praksissteder bruker praksisordningen til å rekruttere nye medarbeidere (Wiggen & Stolinski, 2019). Dette kan være en av forklaringene på hvorfor studenter som har vært i praksis har litt høyere skår på dette spørsmålet enn studenter som ikke har hatt praksis. Likevel, med tanke på at skåren er såpass lav selv for dem som har hatt praksis, kan det muligens komme av at studentene ikke kobler det opp mot studiene eller utdanningsinstitusjonen at de har knyttet kontakter i arbeidslivet, men at det handler om praksisstedet.

Det kan det være relevant å se på hvordan opplevelsen av tilknytning til arbeidslivet er for utdanningene med praksis. I den sammenhengen må vi se på utdanninger hvor det er et visst antall respondenter som både har hatt praksis og ikke har hatt praksis. Vi må derfor utelukke de utdanningstypene hvor over 90 prosent av respondentene har hatt praksis. Vi tar også kun med utdanningstyper hvor minst 50 respondenter har hatt/ikke hatt praksis.

I figur 9.2 ser vi gjennomsnittsverdi på indeks for tilknytning til arbeidslivet for studenter som har hatt praksis og studenter som ikke har hatt praksis, for et utvalg utdanningstyper (se over). For de utdanningstypene med obligatorisk praksis er det altså respondenter i utvalget som ennå ikke har hatt praksis på tidspunktet for undersøkelsen.

Figur 9.2 Gjennomsnittsverdier på indeks for tilknytning til arbeidslivet, etter utdanningstype og praksis/ikke praksis. Studiebarometeret 2018.

Utdanningstype	Gjennomsnitt indeks for tilknytning arbeidslivet			Antall respondenter	
	Har ikke hatt praksis	Har hatt praksis	Differanse	Har ikke hatt praksis	Har hatt praksis
Farmasi	3,6	3,6	0,0	109	55
Helse og sosial andre	3,3	3,7	0,5	662	1 307
Historisk-filosofiske fag	2,9	3,5	0,7	761	229
Idrett	3,1	3,4	0,2	225	258
Kunst	3,5	3,6	0,1	660	121
Medie-informasjon	3,4	3,7	0,3	512	107
Odontologi	3,6	4,1	0,5	76	65
Pedagogikk	3,2	3,5	0,3	577	308
Psykologi	3,1	3,7	0,6	493	209
Rettsvitenskap	3,3	3,5	0,2	668	86
Sosialfag	3,4	3,5	0,1	579	490
Sykepleie-master	3,2	4,2	1,0	103	192
Tekniske fag	3,4	4,0	0,6	520	117
Økonomi/administrasjon	3,3	3,8	0,5	3 547	201

For alle utdanningstyper ser vi gjennomgående at studentene som har hatt praksis i større grad opplever tilknytning til arbeidslivet enn studenter som ikke har hatt praksis, og det gjelder utdanningstyper med både obligatorisk og frivillig praksis. Disse funnene viser at det å ha vært ute i praksis kan bidra til at studentene opplever en større arbeidslivsrelevans og en sterkere tilknytning til arbeidslivet.

10 Oppsummering

Resultatene fra Studiebarometeret 2018 viser at studentene er noe mindre tilfreds med praksis enn de er med andre forhold ved studieprogrammet, som for eksempel undervisning, vurderingsformer og læringsmiljø.

Hvis vi ser på de ulike aspektene ved praksis, kan det se ut til at det er forhold rundt det organisatoriske som trekker ned studentenes samlede tilfredshet med praksis. Studentene er mer tilfreds med det faglige utbyttet av praksis: Først og fremst de faglige utfordringene, men også tilbakemeldingene underveis i praksis og hvordan erfaringer fra praksis brukes som grunnlag for diskusjon/refleksjon i undervisningen.

Tilfredshet med praksis varierer etter utdanningstype og også mellom studieprogrammer innen samme utdanningstype. Stor spredning i studentenes tilfredshet med praksis mellom studieprogrammer innen samme utdanningstype kan tyde på at det kan være ulike utfordringer studieprogrammene står overfor, f.eks. knyttet til geografi, studentmasse, det lokale arbeidsmarkedet og lignende. Samtidig kan det også være et tegn på at noen studieprogrammer har funnet løsninger som fungerer godt og som dermed bidrar til høyere tilfredshet blant studentene.

Selv om en løsning som fungerer godt ett sted ikke nødvendigvis trenger å fungere godt et annet sted, kan det være til inspirasjon for andre studieprogrammer. I Operasjon Praksis har vi i flere delrapporter forsøkt å belyse løsninger på ulike utfordringer knyttet til praksis, sett fra ulike aktørers ståsted.

Når det gjelder tilknytning til arbeidslivet, er dette også noe som studentene har lavere tilfredshet med sammenlignet med andre temaer i Studiebarometeret. Denne analysen viser imidlertid at studenter som har vært ute i praksis opplever i større grad en tilknytning til arbeidslivet. Dette er et viktig funn nå som flere utdanninger som tradisjonelt ikke har hatt praksis ønsker å innføre praksis for å øke arbeidslivsrelevansen. Samtidig er det viktig at man klarer å få finne gode løsninger på de utfordringene som er i forbindelse med praksis og på den måten får hevet studentenes tilfredshet med praksis også når det gjelder de organisatoriske forholdene.

Referanser

- Bakken, P., Lid, S.E. & Helseth, I.A. (2019). Hvor utbredt er praksis i norsk høyere utdanning? NOKUT-rapport 1-2019.
https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/ua/2019/bakken_lid_helseth_hvor-utbredt-er-praksis-i-norsk-hoyere-utdanning_1-2019.pdf
- Bakken, P., Pedersen, L.F., Wiggen, K.S. & Øygarden, K.F. (2019). Studiebarometeret 2018: Hovedtendenser. Studiebarometeret Rapport 1-2019.
https://www.nokut.no/globalassets/studiebarometeret/2019/studiebarometeret-2018_hovedtendenser_1-2019.pdf.
- Billett, S., Cain, M. & Le, A.H. (2018). Augmenting higher education students' work experiences: preferred purposes and processes. *Studies in Higher Education*, 43:7, 1279-1294.
- Hegerstrøm, T. (2018). Til glede og besvær – praksis i høyere utdanning: Analyse av studentenes kommentarer i Studiebarometeret 2016. NOKUT-rapport 3-2018.
https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/ua/2018/hegerstrom_turid_til_glede_og_besvar_praksis_i_hoyere_utdanning_3-2018.pdf
- Helseth, I.A. & Fetscher, E. (2019). Praksis i høyere utdanning – gode eksempler. NOKUT-rapport, publiseres i juni 2019.
- Hole, T.N., Velle, G., Riese, H., Raaheim, A. & Simonelli, A-L (2018). Biology students at work: Using blogs to investigate personal epistemologies. *Cogent Education*, 5(1), 1563026.
- Lillejord, S. og Børte, K. (2017). Lærerutdanningen som profesjonsutdanning – forutsetninger og prinsipper fra forskning. Et kunnskapsgrunnlag. Kunnskapscenter for utdanning.
https://www.forskningsradet.no/servlet/Satellite?c=Vedlegg_flex&cid=1254024633947&lang=no&pageName=kunnskapscenter%2FVedlegg_flex%2FVedlegg_KortnavnLenke.
- Norsk studentorganisasjon (2016). Studentenes kvalitetsmelding.
<https://www.student.no/content/uploads/2016/06/Studentenes-kvalitetsmelding.pdf>.
- Wiggen, K.S. & Pedersen, L.F. (2019). Studiebarometeret: Dokumentasjonsrapport. Studiebarometeret Rapport 2-2019.
https://www.nokut.no/globalassets/studiebarometeret/2019/dokumentasjonsrapport_studiebarometeret-2018.pdf
- Wiggen, K.S. & Stolinski, H.S. (2019). Praksis sett fra praksisveilederes perspektiv. NOKUT-rapport, publiseres i juni 2019.